

PREEK voor de viering van de Zevende zondag van Pasen, Zondag Exaudi, aan de hand van Ezechiël 39,21-29, 1 Petrus 4,12-19 en Johannes 17,1-13.

Lieve mensen,

In de dagen voor Pasen en nu voor Pinksteren is er in een aantal parochies een kaart rondgebracht of gestuurd naar parochianen. Die kaart was bedoeld als hartelijke groet. In een tijd waarin we afstand moeten houden van elkaar, kwam die kaart als een weldadige regenbui in een hele droge tijd die naar ons gevoel heel lang duurt. Zo'n kaart werkt anders dan een verhaal op de website of in een digitale Nieuwsbrief. De tekst daarop, een paar korte regels, in de vorm van een gebed of in een gedicht, biedt warmte en uitzicht op betere tijden. Ze zijn een tastbaar bewijs van verbondenheid en van nabijheid, helemaal als ze worden rondgebracht. We hebben door de crisis in de parochies geleerd om in verwijdering elkaar nabij te zijn, om in afzondering de band van de gemeenschap te onderhouden. We zullen deze waarde van nabijheid op afstand blijven doen als we in beperkte mate straks weer naar de kerk kunnen gaan. Want ook als we weer samen eucharistie vieren zullen de broeders en zusters niet zoals voorheen schouder aan schouder staan, of zij aan zij knielen wanneer zij de communie ontvangen. Ook daar zal de nabijheid gezocht moeten worden in het afstand houden van elkaar.

In deze dagen tussen Hemelvaart en Pinksteren vieren wij die nabijheid van God terwijl Hij op afstand is. Onze Heer is ten hemel gevaren en heeft de leerlingen verlaten. En de heilige Geest die hen is toegezegd, de kracht van omhoog waarmee zij zullen worden bekleed, hebben zij nog niet ontvangen. Terwijl wij ons bevinden in deze tussentijd horen wij het bericht dat wij weer naar de kerk mogen gaan.

Wij verheugen ons net zozeer als die leerlingen die bij de hemelvaart van Jezus het bericht horen dat ze naar Jeruzalem zullen gaan. We mogen weer reizen. We mogen naar buiten. Maar ho ho, niet te hard van stapel lopen. Voorlopig blijven wij op afstand.

Die reis naar het heiligdom zal ónze hemelvaart zijn. Alleen reizen wij niet verticaal, zoals Jezus, maar horizontaal, zoals die leerlingen die naar Jeruzalem zullen gaan. Onze hemelvaart is niet opwaarts, maar voorwaarts. Het heiligdom dat wij zullen binnengaan is niet bij God de Vader in de hemel, maar op aarde. Onze voeten zullen niet los komen van de aarde, als wij de aarde ontstijgen, maar ze ons voeren op die aarde naar de heilige stad. Met het horen dat we weer naar de kerk zullen gaan zijn we als David die zong: 'Verheugd was ik toen ze mij zeiden "We zullen gaan naar het huis van de Heer"'. Nu staan onze voeten, in jouw poorten, o Jeruzalem!'

Geen reis zullen we maken 'naar omhoog', door de wolken heen, naar de plaats achter de wolk die ons het zicht op onze Heer ontnemt. We zullen een reis maken door de tijd naar de dag waar de heilige Geest wordt gegeven 'van omhoog'. Ons reisdoel is de Pinksterdag dat wij worden toegerust om op aarde te doen waartoe wij zijn aangesteld als dienaren en dienaressen van de Heer, onze God.

In de tussentijd zijn wij, zonder Heer en zonder Geest, aan onszelf overgelaten en moeten we het zien te redden. Wie ooit verlaten is door een ouder, een partner, een kind, weet hoe ingrijpend dat is. Hoe moeilijk is het om te vergeten dat je ooit in de steek bent gelaten. Hoe lang duurt het soms niet voordat je diegene vergeeft die niet thuis gaf op het moment dat je zijn of haar steun en liefde zo nodig had? De gedachte dat je verder moet zonder die ander, zonder diens hulp, zonder diens directe nabijheid, kan beklemmend zijn, bij tijden ondragelijk. Hoe om te gaan met verlatenheid is waar het in deze viering over gaat.

We begonnen deze viering met een lied van Jan Willem Schulte Nordholt over verlatenheid. In het eerste vers zit een contrast: 'Al heeft Hij ons verlaten, Hij laat ons nooit alleen.' De dichter verwoordt hiermee het contrast van Hemelvaart. Hoe kan degene die je altijd nabij is op de meest redeloze momenten van je leven dezelfde zijn die je verlaat? Met 'Hij laat ons nooit alleen' voert de dichter ons voorbij onze ervaring van ooit door iemand verlaten te zijn. Hij noemt eerst ons gevoel van ooit in de steek gelaten te zijn. Maar hij laat daarop volgen dat Hij die ons verlaten heeft ons altijd nabij blijft, ook nadat hij ons heeft verlaten! Zelfs in die verlatenheid laat Hij ons niet in de steek. Hij laat ons nooit alleen.

De profeet Ezechiël, van wie wij lezen in de eerste schriftlezing, noemt de verlatenheid van de mens door God als het verbergen van zijn Aangezicht. De periode die het volk meemaakt waarin zij het gevoel hebben er alleen voor te staan, het zonder hulp van God te moeten stellen, is de periode van de ballingschap. Het is de periode dat zij niet naar de tempel kunnen, omdat ze zijn weggevoerd uit hun land. Dat zij ooit nog zullen kunnen gaan naar de heilige stad Jeruzalem, en in de Tempel God zullen loven, lijkt voor hen een eeuwigheid ver weg. Er is verwijdering. Er blijft afstand.

Het verbergen van Gods Aangezicht, hun verlatenheid, heeft volgens de profeet Ezechiël te maken met ontrouw. Als wij niet zonder reden verlaten zijn, kunnen wij ook een reden aanvoeren voor God om zijn Aangezicht niet langer voor ons te verbergen. Als onze ontrouw de reden is van onze Godverlatenheid, laat onze trouw dan de reden blijken voor hem om weer zijn Aangezicht te tonen.

Op deze zondag heeft de kerk de eeuwen door aan het begin van de viering Psalm 27 gebeden. Ik zeg met opzet gebeden, omdat in die Psalm David aan het bidden is in een periode van verlatenheid. Hij mist de aanwezigheid van God. De Heer is zijn steun en toeverlaat. Wat moet een mens zonder de hulp van God?

David is het voorbeeld van een mens die in zijn verlatenheid doet wat wij allen horen te doen: Gods Aanschijn zoeken in het bidden. Hij bidt: 'Wil uw aanschijn niet voor mij verbergen'. Hij herinnert God aan zijn nabijheid: 'U was toch steeds mijn hulp?' 'Wil mij dan niet verstoten, niet verlaten'. Ik vind hem het meest krachtig in zijn gebed waar hij zegt: wijs uw dienaar niet toornig af. Misschien is dat nog wel het ergste van verlatenheid: het gevoel afgewezen te zijn.

Maar David laat het er niet bij zitten. In zijn gebed confronteert hij God met zichzelf. De ontrouw van het volk mag dan reden zijn om jouw Aangezicht te verbergen, ik blijf nog altijd jouw dienaar!

Om het volk te sparen schuift hij zichzelf in het gebed naar voren. Hij beveelt zichzelf bij God aan door de goede daden die hij doet - want dat doet een dienaar van God – en wil zo Gods toorn matigen. Een gebed tot God, waarin we bidden dat Hij ons trouw blijft, en ons niet verlaat, kan niet zonder onszelf bij hem aan te bevelen als trouwe dienaren die niet ophouden het goede te doen.

Dat is ook wat Petrus schrijft in zijn brief die we lezen: al hebben we nog zoveel te lijden, we moeten niet ophouden met onze zielen aan te bevelen aan Hem, de trouwe Schepper, door het goede te doen.

Want waarin anders blijkt onze trouw, dan in het doen van het goede?

Het goede doen is het beste gebed dat je kunt bidden. Laten zien dat je doet als mens wat je verlangt van God. Dat je in een beroep op Gods trouw, laat zien zelf een trouwe dienaar te zijn door te doen wat hij van je verwacht. Zoals jij van hem verwacht dat Hij het goede zal doen.

In tijden van verwijdering en afstand is bidden het beproefde middel om de Heer die ons heeft verlaten te bereiken, zodat wij niet alleen zijn.

Leert Jezus dat niet aan de kerk, wanneer hij in de donkere nacht vlak voor zijn overlevering, bidt 'dat zij allen één mogen zijn, zoals gij, Vader, één zijt met mij'? Dit gebed van Jezus dat wij lezen in het heilig evangelie wordt wel het hogepriesterlijk gebed genoemd. De hogepriester was degene die als enige in de tempel, in het heilige der heiligen kon binnengaan om tot God te bidden voor het volk. Buiten de aanwezigheid van het volk bad hij voor hen in de verlatenheid. Zo bidt Jezus in het evangelie in de afzondering van zijn trouwe metgezellen tot zijn Vader voor hen. Hij overwint zijn angst in die nacht van het gebed door te denken aan hen die altijd bij hem waren en nu niet meer. In het gebed laat Jezus zien dat Hij zelfs in de afzondering nog altijd één is met degenen voor wie hij bidt. In het bidden voor elkaar kunnen wij elkaar meer nabij zijn, dan dat wij elkaar fysiek naderen. Intiemer, hechter, liefdevoller heeft Jezus zijn relatie met de leerlingen niet omschreven dan in dit gebed tot de Vader, als hij niet met hen is, maar wel voor ze bidt.

Zoals David deed in zijn gebed zichzelf aanbevelen als trouwe dienaar, zo beveelt Jezus zichzelf bij God aan als zijn Zoon. Wat zij doen is niet bidden tot God om zelf gered te worden. Wat zij doen is zichzelf naar voren schuiven als één van allen. Als Jezus aan het kruis roept 'mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?' is dat geen vraag om zelf gered te worden. Maar het is de echo van het gebed dat hij in de verlatenheid eerder had gebeden, toen hij bad 'dat zij allen één mogen zijn, zoals gij één zijt met mij'. Want op hetzelfde moment dat hij roept tot God om niet door hem verlaten te worden maakt hij onze klacht, alles wat wij te lijden hebben, tot de zijne. Op dat moment blijkt de eenheid van Jezus met hen voor wie Hij eerder gebeden had, dat ze één mogen zijn. Dat is het moment dat hij de verlatenheid aanneemt, ze overneemt uit onze handen, ze vervolgens als een offerande opdraagt, opheft tot God, en er zijn gebed over uitspreekt aan het kruis. Opnieuw is Jezus daar de hogepriester. Hij die het leed van zijn volk tot de zijne maakt, treedt voor Gods aanschijn uit naam van heel het volk en bidt voor hen.

Verheven aan het kruis bidt hij tot zijn Vader, zichzelf bij hem aanbevelend als zoon, voor het volk.

Deze is de Zoon van de Vader, de volmaakte mens, die zelfs als zijn God hem verlaat, net als David, de trouwe dienaar blijft die het goede doet.

Al heeft hij ons verlaten, Hij laat ons niet alleen. Hij bidt voor ons tot God, tot zijn Vader en onze Vader. Laten wij in de verlatenheid niet anders doen, dan te bidden voor elkaar.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.